

MAAOMAAVALITSUS

EESTI MAAOMAAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

20. märtsil 1936. a.

Nr. 3

NELJATEISTKÜMNES AASTAK.

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: A. Loorits

Tellimise hind:		Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hind:
Aastas	Kr. 5.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi nr. 12. Tel. 452-72. Posti j. arve nr. 252.	1 lhk. Kr. 20.—, ½ lhk. Kr.
Pooles aastas	„ 2.50	Jooksvad arved: Eesti Panga Tal.	10.—, ¼ lhk. Kr. 5.—, 1/8 lhk.
1923 aastak.	„ —.50	linna osak. nr. 609, E. Rahvapangas	Kr. 2.50, 1/16 lhk. Kr. 1.25.
1924—1935. a. à	„ 2.50	nr. 991 ja Põllumeeste keskpangas nr. 728.	Dokumentide kaotamise kuulu- tused 50 senti dokumendi pealt.

Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

Tallinna Linna
Keskraamatukogu

SISU:

Omavalitsuste tuludest	Lhk. 35
Omavalitsuste ametnike töötasude ümberkorraldamisest	„ 42
Veel valdade ümberkorraldamisest	„ 45
Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja omavalitsuste tegevusest	„ 47
Riigikohtu otsuseid	„ 48
Küsimusi ja vastuseid	„ 48
Kuulutusi	„ 34

Perekonnaseisu

Kantseleimargid

25- ja 50-sendilised

on saada

Eesti Maaomavalitsuste Liidu

büroost

hinnaga 10 senti poogen (20 tükki).

Eesti Omavalitsuste Kinnitus A.-S.

„OMA“

Põhi- ja tagavarakapitalid üle

Kr. 520.000.—

toimetab

tule,

elu,

rahe,

koduloomade,

murdvarguse- ja

klaasikindlustus

Edasikindlustuste vastuvõtmine valdade vastastikku kindlustusseltsidelt.

Seltsi osanikkudeks on kõigi maakondade omavalitsused, paljud linna-, alevi- ja valdade omavalitsused.

Seltsil omad majad Tartus ja Viljandis.

Juhatus ja peakontor: Tartus, Riia tn. 41, telef. 3-44 ja 5-62.

Peaagentuurid:

Tallinnas, Väike-Karja tn. 3, telef. 437-59.

Rakveres, Viru Pangas, telef. 109.

Pärnus, Rüütli tn. 29, telef. 2-30.

Agentuurid kõigil pooli üle maa.

Kaastöölisele ja tellijatele!

Ajakirja mahutavuse tõstmiseks on soovitatav, et avaldamiseks saadetud artiklid oleksid võimalikult kokku surutud. — Trükkivigade vältimiseks on tarvilik, et käsikirjad oleksid kirjutatud selgestiloetava kirjaga; eriti soovitatav on masinakirjade laiema vahega. Toimetus jätab enesele õiguse käsikirja lühendada ja keeleliselt korrigeerida. — Avaldamata jäänud artiklite käsikirjad saadetakse tagasi ainult vastaval, käsikirjale juurdeleisatud soovil.

Ajakirjas antakse vastusi tellijate küsimustele. Kui keegi tellijatest soovib saada vastuse enne järgmise numbril ilmumist, siis saadetakse sellekohasel soovil vastus posti kaudu kätte, kui selleks on lisatud juurde 10-ne sendiline postmark. Toimetus jätab enesele õiguse avaldada ka kirjateel saadud vastused, kui küsimused põhimõttelised ja üldhuvilised. Küsijate nimesid ei avaldata, kuid küsijatele, kes oma nime ega aadressi ei teata, ei vastata.

Omavalitsuste tuludest.

A. Loorits.

Omavalitsuste peamiseks tuluks on elanikkudelt võetavad maksud.

Linnad, meie vanemad omavalitsused, on arenenud ja kasvanud kaubanduse ja tööstuse koondistena ja keskustena. Pika ea kestel neil on kujunenud enam-vähem püsiv ja painduv, äritegevusele rajatud ja sellest sõltuv maksusüsteem. Nemad on saanud soetada omale varandusi ja asutada ettevõtteid ning koguda ja hoida osaltki alal kapitale, mis toovad tulusid ja suurendavad sissetulekuid peale maksude.

Alevid on eraldatud valdadest ja moodustatud iseseisvateks omavalitsusteks kõik Eesti riikluse ajal, veneaegse — 1917. a. antud — ajutise seaduse alusel, mis on püsinud seni ajani. Nad sarnanevad linnadele ja nende maksukorraldus on sama-sugune kui linnadel. Kuid nad ei ole suutnud veel midagi nimetamisväärselt omale koguda ega muretseda. Mõni koolimaja, mis on püstitatud, on ehitatud laenudega. Kõigil alevitel ei ole veel oma maja alevivalitsusegi tarvis. Tulutoovaid varandusi alevid omandasid riiklikust maatagavarast maade ja päraldiste tasuta saamisega.

Vallad pääsesid omavalitsustena teotsema alates 1867. a. Varemalt, mõisahoolalustena, nad olid juba ehitanud omale magasiaidad ja kogunud viljatagavarasid, milledest anti laenusid ja mis kasvasid ja töid tulu laenude protsentidega. Valdade peamiseks kandvaks tuluks aga oli Vene ajal ainsa maksuna meessoost vallaliikmetelt võetav „pearaha“, mille suurus oli piiramata ja millega ehitati vallamaju, koolimaju ja vaestemaju ning peeti ülal nendes majades valla asutised. Kui oli vaja mõnda valla hoonet ehitada või põhjalikumalt parandada, siis määrati „pearaha“ suurem, koguti kokku kuludeks tarvisminev summa kahe-kolme aastaga ja teostati ehitus ilma laenuta, milliseid ei olnud kelleltki saada. Sama „pearahaga“ oli kogutud tagavaraks kapitale, mis suurenesid magasiviljatagavarade realiseerimisega ja Vene aja lõpu poole — enne maailmasõda — suuremates valdades ulatusid mitmekümne tuhande kuldrublani. Paljudes valdades viljatagavaradest, kus need realiseerimata olid, antud laenude protsentide vaestele jagamisega ja kogutud kapitalide protsentide kasutamise

kaeti kolmandik kuni pool valla aastaeelarve kuludest. Maailmasõja lõpukeeristes valdade viljatagavarad hävinesid ja kapitalid, mis olid mahutatud endise Vene riigi väärtpaberitesse, läksid kaotsi. Elanikkonna senine seisustesse jagunemine ja oma seisusliste kogukondade „hingekirjas“ olemine kaotati, vallad muudeti „kõikseisuslisteks“ ja „pearaha“ asendati maksudega maadelt ja muudelt kinnisvaradelt kui ka kaubanduse ja tööstuse ettevõtelt. Et aga kaubanduse ja tööstuse ettevõtteid maal asub ja esineb vähe, siis maksu raskus langes peamiselt kinnisvaradele.

Maaomavalitsused (1934. a. alul muudetud ajutisteks maavalitsusteks) loodi 1917. a., võideldi välja Vene revolutsioonist ühel ajal valdade muutmise „kõikseisuslisteks“. Maaomavalitsuste tulullikateks jäid samad maad ja muud kinnisvarad ning kaubanduse ja tööstuse ettevõtted, milledest ammutasid oma tulusid valladki.

Kuna maal asuvad kinnisvarad ja vähesed ning väiksel viisil teotsevad kaubanduse ja tööstuse ettevõtted ei suutnud kanda ega anda valla- ja maaomavalitsustele vajalikkude kulude katet, siis 1920. a. otsiti ja anti neile veel teisi tulullikaid Valla- ja maaomaval. sisset., väljam., eelarv. ja aruan. ajut. seadusega (RT 18/19 — 1920).

Nimetatud seadusega valla- ja maaomavalitsustele antud tulud on algusest peale piiratud ülemmääradega ja ulatunud vaevalt hädaliste kulude katteks, kaugemateks kavatsusteks — varanduste uendamiseks ja kapitalide kogumiseks — ei ole neist jätkunud. Valla- ja maaomavalitsuste tulude nimestikus esineb makse, mis ei anna pea midagi. Näiteks, lõppeval 1935/36. majanduseaastal saavad makse: veoäripidajatelt — 1 vald 3 krooni, sõiduhobustelt — 1 vald 35 krooni, töldadelt — 9 valda kokku 75 krooni. Ja needki piiratud vähesed tulud, mis omavalitsused varemalt said, on viimase kuue aasta jooksul suuresti langenud, kokku kuivanud. Kõigi omavalitsuste korralised tulud, nende aruannete ja eelarvete järgi kokkuvõetuna ja võrrelduna, on alates 1930/31 kuni lõppeva 1935/36 majanduseaastaga vähenenud järgmisel määral:

Korral. tulud *) :	1930/31. a.,	1035/36. a.	vähene mine
linnadel — Kr.	10.050.652,	Kr. 8.085.611,	19,55%;
alevitel **) — „	339.955,	„ 255.403,	25,77%;
valdadel — „	6.361.119,	„ 3.773.302,	40,68%;
ajut. maaval. — „	3.032.170,	„ 1.811.876,	40,24%.

Riigi korralised tulud samal ajal — 1930/31. a. Kr. 83.520.000, 1935/36. a. Kr. 69.530.000 — vähenesid 16,76% ja osutavad jälle tõusu, omavalitsuste tulud aga on tõkestatud ülemmääradega ja neid koormatakse üha edasi uute kohustuste kanda ladumisega.

Omavalitsuste tulude languse põhjustasid mitmed asjaolud. Esiteks üldine majanduslik kriis halvaks maksnikkude majapidamisi ja nõrgendas maksude laekumist. Teiseks vähendati riiklisi toetusi; need kuivasid hoopis kokku. Ajutised maavalitsused said toetusi 1930/31 majanduseaastal (peale teedekapitali) Kr. 34.739, kogutuludest 0,50%, 1935/36 majanduseaastal aga ainult Kr. 6.000, kogutuludest 0,14%. Vallavalitsused said toetusi 1930/31. a. Kr. 139.829, kogutuludest 2,20%, 1935/36. a. kõigest Kr. 4.135, kogutuludest 0,09%. Eriti aga on tekitatud seadusandlusega ühelt poolt omavalitsuste tulude vähenemisi maksude alandamise ja ümberkorraldamisega, teiselt poolt kulude suurenemisi uute kohustuste omavalitsustele pealepanemisega. Tulusid vähendati ja kohustusi suurendati näiteks järgmiste seadustega:

1. Tulumaksu vähendamise seadusega (RT 46 — 1930) vähendati tulumaksu 10% võrra ja Põllupidajate 1932. a. tulumaksu vähendamise seadusega (RT 29 — 1932) alandati tulumaksu põllupidajatele 50% võrra, mille tagajärjel vähenesid ka omavalitsuste osad tulumaksust.

2. Linnades asuvailt kinnisvaradelt riigile võetava kinnisvaramaksu seadusega (RT 91 — 1932) hakati võtma linnade administratiivpiirides asuvailt kinnisvaradelt riigi heaks maksu 15% suuruses linnadele võetavast kinnisvarademaksust, mille võrra selle maksu linna osa vähenes.

3. Trahteriäri seaduse muutmise seadusega (RT 29 — 1932) kaotati viinalt ja õllelt omavalitsuste heaks võetavad maksud kui ka trahterimaksu vähenemise vahetasu ja piirituse ja viina ostulubade aetasud omavalitsustele.

*) Tulude 1930/31. a. kokkuvõtted on koostatud aruannete järgi, 1935/36. a. kokkuvõtted eelarvete järgi.

**) Arvestatud ei ole Narva-Jõesuu alevi tulud, milline alev 1934. a. liideti Narva linnaga.

4. Trahterimaksu seadusega (RT 109 — 1935) osa seniseid trahteriärisid vabastati trahterimaksust, trahterimaksu määramine võeti omavalitsustelt ära ja maksustamine ärimaksu seaduse eeskirjade järgi arvutatud läbikäigu alusel anti maksuinspektoritele, kes korraldavad ka selle maksu tasumist. Seesuguse ümberkorralduse tagajärjel trahterimaks vähenes veelgi ja muutub sõltuvaks kõrvalistest asutustest, kellel ei ole kohustusi ülesannete täitmiseks, mida nende poolt määratav ja tasumisele korraldatav maks peab võimaldama. See on uus esmakordne nähe, et puhtomavalitsuse maksu määramine ja tasumise korraldamine on antud kõrvalistele asutistele.

5. Jõuvankrite ja aktsiisimaksu seaduse alusel bensiniilt võetava aktsiisimaksu jaotamise ja tarvitamise seadusega (RT 13 — 1935) kaotati ära jõuvankrite- ja bensiniimaksust sissetulnud summade jaotamise kohustus omavalitsuste vahel vastavalt nende piirides asuvate jõuvankrite arvule ning jaotamine anti vabaks, mille tagajärjel nende summade saamine ja suurus kujunes muutlikuks ja kõikumaks ning puudub kindlus saamiseks.

6. Maal asuvate kinnisvarade maksuseadusega (RT 53 — 1933) alandati kinnisvarademaksu määra seniselt 21 sendilt 15 sendile puhtakasu rubla pealt, mis alates 1936. a. kerkib küll 19 sendile puhtakasu rublalt, kuid ei tõuse siiski endisele kõrgusele.

7. Valla- ja omavalitsuste sissetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete ajutise seaduse § 9 muutmise seadusega (RT 25 — 1932) piirati valdadele ja alevitale isikumaksu võtmist ning määrati isikumaksu kõrgemaks määraks 9 krooni, mille ulatus varemalt, alates 1924. a., oli piiramata ja mida vallad ja alevid võisid määrata ja võtta tarviduse järele.

8. Jahiseadusega (RT 45 — 1934) kaotati jahilubade maks ajutiste maavalitsuste heaks ja asendati jahitunnistuste maksuga valdade ja riigi heaks.

9. Tapamajade ja liha järelvaatuse seaduse §§ 13, 14 ja 29 muutmise seadusega (RT 30 — 1931) kõvendati nõudeid tapamajade suhtes, mis järeldas kulude

suurenemise ja juurdemakse tapamajadele eestkätt Tallinnas ja Tartus.

10. Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse muutmise seadusega (RT 63 — 1932) pandi hääleõiguslike kodanikkude nimekirjade pidamise, valimis- ja hääletamissedelite ning nimeliste tunnistuste saatmise kulude kandmine omavalitsustele.

11. Õppejõudude tasude seadusega (RT 69 — 1935) suurendati, peale maa alg- ja täienduskoolide, teiste koolide õppejõududele omavalitsuste poolt makstavat palga osa: alg- ja täienduskoolide õppejõudude palga osa 24% peale ning gümnaasiumide ja keskkoolide õppejõudude palga osa 36% peale varemalt makstud 20% asemel.

12. Tööstöörside ja riiklike, kogukondlike ja seltskondlike tööde korraldamise seaduse alusel (RT 56 — 1934) asutati linnavalitsuste juures tööstöörside ja kohustati teisi omavalitsusi nende korraldamise ja ülalpidamise kuludest osa võtma.

13. Ehitusseaduse muutmise ja täiendamise seadusega (RT 104 — 1931) pandi ajutistele maavalitsustele avalikkude ehitiste (kirikute, palvemajade, koolimajade, rahvamajade, seltsimajade, teatrite, kinode, näitushoonete jms.) püstitamise ja seisukorra järelvalve, mis nõudis vastavate eriteadlaste ametisse palkamist.

14. Põllupidajate ja kalurite võlgade korraldamise seadusega (RT 85 — 1933) pandi ajutistele maavalitsustele põllupidajate ja kalurite võlgade korraldamine, mis nõudnud ja nõuab neilt veel edasi rohkem tööd ja kulu.

15. Veeühisuste seaduse muutmise seadusega (RT 25 — 1935) pandi vallavalitsustele veeühisuste liikmete kohta registri pidamine, varemalt Veejuhtmete korrashoiu seadusega (RT 23 — 1928) kohustati neid kontrollima veejuhtmete korrashoiu.

16. Vangistuseseadustiku muutmise seadusega (RT 8 — 1935) kaotati sama seadustiku §§ 184—188, milledega arestikambrite valitsemise ja ülalpidamise kuld võeti riigi kanda, milletõttu need kuld langesid tagasi valdadele.

Loeteldud seadustega on peale välisministereiumi pea kõigi teiste ministereiumite aladelt veeretatud omavalitsustele ülesandeid ja nendega seotud kohustusi ja kulusid, arvestamata kulude katmise või-

malustega. Tulude vastavalt suurendamise eest ei ole keegi hoolitsenud, omavalitsuste senised taotlused selleks on jäänud tagajärjeta, hoopis selle vastu: tulused on aina kärbitud ja piiratud ülemääradega, osalt isegi ära võetud ja mujale juhitud, nagu näit. osa jahitunnistuste maksust Põllutööministeeriumi jahikapitali heaks, milline maks on puhtkohaliku iseloomuga.

Omavalitsuste tulud, aasta-aastalt vähenedes, on lõppeva 1935/36. majandusaasta eelarvete järgi kujunenud üldsummas ja protsendilises vahekorras järgmisteks.

Linnadel:

Kinnisvarademaks	Kr. 2.209.582,—	27,34 %
Tulumaks	415.000,—	5,13 %
Puhaskasumaks	175.780,—	2,17 %
Suvitusmaks	9.250,—	0,11 %
Äritunnistustemaks	220.550,—	2,73 %
Trahterimaks	405.195,—	5,01 %
Löbustumaks	176.790,—	2,19 %
Sildi-, kuulutuse- ja reklaamimaks	24.380,—	0,30 %
Maks kärumeestelt	154,—	—
Maks ajalehemüüjatelt	17.530,—	0,22 %
Maks laada ja turukauplejatelt	159.504,—	1,97 %
Maks kalapüüdjatelt	100,—	—
Õlleladudemaks	360,—	—
Piljardimaks	580,—	—
Hobuste- ja sõidukite maks	30.925,—	0,38 %
Koertemaks	43.635,—	0,54 %
Maks mootorpaatidelt, laevadelt ja jahtidelt	3.355,—	0,04 %
Jalgrattamaks	35.340,—	0,44 %
Jahi- ja laskeriistademaks	7.020,—	0,09 %
Silla ja palgiparveta- misemaks	26.850,—	0,33 %
Sadama- ja puudamaks	15.300,—	0,19 %
Mitmesugused maksud	6.337,—	0,08 %
Viivitusrahad	46.640,—	0,59 %
Kantseleimaks	25.000,—	0,31 %
Plaanide läbivaatamise ja registreerimise maks	23.480,—	0,29 %
Maks oksjonitelt	290,—	—

Maksutulud Kr. 4.078.927,— 50,45 %

*) Sellesse tulugruppi on arvatud ka jõu- vankrite- ja bensiinimaks ning toetused teede ehitamiseks.

Mitmesugused juhuslikud tulud	Kr. 2.489,—	0,03%
Puhaskasu linnade varandustest	„ 594.966,—	7,36%
Puhaskasu linnade ettevõtetest	„ 960.738,—	11,88%
Mitmesugused sissetulekud eriülesannetest*)	„ 2.258.945,—	27,94%
Rahalised operatsioonid	„ 166.159,—	2,05%
Mitmesugused muud sissetulekud	„ 23.387,—	0,29%
Muud sissetulekud Kr. 4.006.684,—		49,55%
Korralised tulud kokku Kr. 8.085.611,—		100,00%
Erakorralised tulud	„ 2.785.704,—	—
Kogutulud Kr. 10.871.315,—		—

Alevitel:

Kinnisvarademaks	Kr. 75.927,—	29,73%
Tulumaks	„ 7.290,—	2,85%
Puhaskasumaks	„ 8.285,—	3,24%
Isikumaks	„ 32.520,—	12,73%
Suvitusmaks	„ 940,—	0,37%
Äritunnistustemaks	„ 11.077,—	4,34%
Trahterimaks	„ 21.945,—	8,59%
Lõbustumaks	„ 3.597,—	1,41%
Sildi-, kuulutuse- ja reklaamimaks	„ 1.793,—	0,70%
Maks laada- ja turukauplejatelt	„ 22.960,—	8,99%
Hobuste- ja sõidukitemaks	„ 999,—	0,39%
Koortemaks	„ 1.750,—	0,69%
Maks paatidelt	„ 238,—	0,09%
Maks jalgratastelt	„ 3.128,—	1,22%
Kantseleimaks	„ 1.373,—	0,54%
Mitmesugused muud väiksed maksud	„ 1.024,—	0,40%
Maksutulud Kr. 194.846,—		76,28%
Juhuslikud tulud	Kr. 4.024,—	1,58%
Puhaskasu varandustest	„ 17.326,—	6,78%
Puhaskasu ettevõtetest	„ 16.300,—	6,38%
Mitmesugused sissetulekud eriülesanneteks ja rahalised operatsioonid*)	„ 22.907,—	8,98%
Muud sissetulekud Kr. 60.557,—		23,72%
Korralised tulud kokku Kr. 255.403,—		100,00%
Erakorralised tulud	„ 21.920,—	—
Kogutulud Kr. 277.323,—		—

Valdadel:

Kinnisvarademaks	Kr. 616.152,—	14,28%
Kinnisvarade lisamaks	„ 393.075,—	9,11%
Tulumaks	„ 166.509,—	3,86%
Isikumaks	„ 1.789.074,—	41,46%
Maks tööstusl. ja äri- listest ettevõtelt	„ 150.421,—	3,49%
Maks aurumasinatelt	„ 10.965,—	0,25%
Maks mootoritelt	„ 16.543,—	0,38%
Maks jalgratastelt	„ 70.785,—	1,64%
Maks laada- ja turuplatsidelt	„ 14.793,—	0,34%
Maksude viivituse %	„ 61.124,—	1,42%
Maks dokumentidelt	„ 22.156,—	0,54%
Maksud jahipidamisest	„ 11.938,—	0,28%
Maks koertelt	„ 17.738,—	0,41%
Maksud veoäripidajatelt, sõiduhobustelt töldadelt ja viinaostu lubade asemaks**)	„ 334,—	0,01%
Maksutulud Kr. 3.341.607,—		77,44%
Varandused	Kr. 59.099,—	1,37%
Kapitalid	„ 40.274,—	0,93%
Valdade asutised	„ 102.161,—	2,37%
Valdade ettevõtted	„ 2.875,—	0,07%
Üldkulude tasud	„ 102.639,—	2,38%
Üldtoetused	„ 4.135,—	0,09%
Mitmesugused tulud	„ 120.512,—	2,79%
Muud sissetulekud Kr. 431.695,—		10,00%
Korralised tulud kokku Kr. 3.773.302,—		87,44%
Erakorralised tulud	„ 541.829,—	12,56%
Kogutulud Kr. 4.315.131,—		100,00%

Ajutised maavalitsused:

Kinnisvarademaks	Kr. 652.044,—	15,20%
Tulumaks	„ 411.000,—	9,58%
Lisapõhiarimaks	„ 66.000,—	1,56%
Trahterimaks	„ 19.300,—	0,45%
Maks laada- ja turuplatsidelt	„ 7.450,—	0,17%
Maks liikumisabinõudelt veeteedel	„ 792,—	0,02%
Maks suvitajatelt	„ 625,—	0,01%
Maks laskeriistade lubadelt	„ 13.900,—	0,32%
Maks lõbustustelt	„ 24.985,—	0,58%
Kantseleimaks	„ 530,—	0,01%
Maksude viivitus %	„ 20.450,—	0,48%
Maksutulud Kr. 1.217.076,—		28,29%

*) Sellesse tulugruppi on arvatud ka jõuvankrite- ja bensiinimaks ning toetused teede ehitamiseks.

**) Endisest ajast saamatajäänud viinaostu lubade asemaks selles summas on Kr. 200.

Varandused	Kr.	49.530,—	1,16%
Kapitalid	„	8.255,—	0,19%
Ajut. maavalitsuste asutised		420.348,—	9,80%
Ajut. maavalitsuste ettevõtted	„	21.313,—	0,49%
Kulude tasud	„	77.546,—	1,84%
Toetused	„	6.000,—	0,14%
Mitmesugused tulud	„	11.808,—	0,28%
Muud sissetulekud	Kr.	594.800,—	13,90%
Korralised tulud kokku	Kr.	1.811.876,—	42,19%
Erakorralised tulud kokku	„	158.300,—	3,69%
Koguüldtulud	Kr.	1.970.176,—	45,83%
Teedekapitali tulud	„	2.319.029,—	54,12%
Kõik kokku	Kr.	4.289.205,—	100,00%

Omaavalitsuste tulud alates 1930/31. a. on langenud: linnadel — 19,55%, alevitel — 25,77%, valdadel 40,68%, ajutistel maavalitsustel 40,24%. Tulud kogunevad: linnadel — maksudest 50,45%, muudest sissetulekutest 49,55%; alevitel — maksudest — 76,28%, muudest sissetulekutest 23,72%; valdadel — maksudest 77,44%, muudest sissetulekutest 10,00%; erakorralistest tuludest — peamiselt laenudest 12,56%; ajutistel maavalitsustel — maksudest — 28,29%, muudest sissetulekutest 13,90%, erakorralistest tuludest — peamiselt laenudest 3,69%, teedekapitali tuludest 54,12%.

Eeltoodud andmetest nähtub, et linnad saavad ligi poole oma tuludest varanduste ja ettevõtete kasutamisest, eriti ülesannete täitmisest ja muudest sissetulekutest peale maksude. Kuna alevid ei ole veel suutnud muretseda omale varandusi ega soetada ettevõtteid, mis annaksid neile suuremat tulu, seepärast on nende tulude langus ja maksutulude osa kogutuludest suurem kui linnadel.

Linnade ja alevite tulude väiksem langus kui valdadel ja ajutistel maavalitsustel tuleb sellest, et linnade ja alevite tulud sõltuvad äritegevusest ja nende maksud ei ole niivõrt piiratud kui valdadel ja ajutistel maavalitsustel. Äritegevuse elavnemisega ja tulukuse tõusuga suurenevad ärimaksud ja kasvavad varanduste ja ettevõtete tulud. Võidakse tõsta linna ja alevi varanduste ja ettevõtete kasutamise tasusid, hinnata kõrgemalt kinnisvarasid ja kergitada neilt võetavaid makse. Nii saavad linnad ja alevid oma tulusid vastavalt kuluvajadustele osaltki reguleerida, milliseid võimalusi nad aegajalt on ka ka-

sutanud ja seniseid makse kõrgendanud kasvavate kohuslikkude kulude katmiseks, mis ulatuvad üle 90,00% kogukuludest. Seniste maksude kõrgendamisega ei sõandata enam kaugemale minna, eriti alevites ja väiksemates linnades. Kasvavad kohuslikud kulud neelavad tulud ära. Linnade ja alevite heaolu eest hoolitsemiseks jääb kulutada vaevalt 10,00% kogukuludest, millega ei suudeta jätkata linnade ja alevite tarvilikult korrastamist eriti alevites, kus tänavate valgustus on vilets ja sillutus hoopiski puudub, kõnelemata muust...

Valdade varemalt kogutud kapitalid ja viljatagavarad on hävinenud. Äriliselt kasutatavad ja tulutoovad varandused ja ettevõtted neil puuduvad. Mõni üksik vald omab mõne endisel ajal omandatud talu, mille rent suurelt osalt kulub hoonete parandamiseks. Viiel vallal on viinakauplused, ühel turbatööstus, ühel metsatööstus ja ühel elektri transformator voolu kasutamise vahetalituseks. See on kõik, rohkem ettevõtteid valdadel ei ole. Äritegevus maal ei edene, see ei ole maa teotsemise ala. Maal ei äritseta, maal toodetakse.

Ajutiste maavalitsuste iga on lühike. Neil ei ole üldse olnud võimalusi tagavarade kogumiseks; asutiste hooned, sisseseeded ja muud teotsemise abinõud on muretsed osalt laenudega, osalt toetustega riigilt. Pisikest tulu andvateks varandusteks on riiklikust maatagavarast saadud laste- ja vanadekodude, varjupaikade ja koolide talud, ning mõnel maavalitsusel apteegid.

Valdade ja ajutiste maavalitsuste tulud varandustest ja ettevõtetest on nii väikesed, et need ei tähenda ega mõjuta midagi nende eelarvetes.

Valdade ja ajutiste maavalitsuste peamiseks, enam-vähem kindlamaks tuluks jäävad maksud, muud sissetulekud on tähtsusetud. Kuid maksude ulatuse määramine kulude vajadusele vastavalt on neile suletud. Maksud kinnisvaradelt on normeeritud ja määratud kindlaks seadusega. Tulumaksu määravad ja jaotavad riigiasutised. Muud maksud on piiratud ülemääradega ja nendeni kasutatud. Trahterimaksu määramine, mis seni oli veel ülemääraga piiramata, anti maksuinspektoritele. Ajutiste maavalitsuste tulude teedekapitali osa määratakse riigi eelarvega, selle jaotamist ja kulutamist korraldab ja juhib Teedeministeerium. — Linnadel ja alevitel on võimalik oma tulusid

osaltil reguleerida vastavalt kuluvajadustele, nagu eespool näidatud. Valdadel ja ajutistel maavalitsustel see võimalus puudub, neil ei saa olla plaanikindlat, ühest aastast kaugemale ulatavat iseseisvat majandamist. Neile on jäänud vaid ühekülgne jooksvate kulude reguleerimine vastavalt tulude vähenemisele, mis riiklike toetuste ärajäämise või vähendamise, maksude ümberkorraldamise ja alandamise ning ülemmääradega piiramise tagajärjel on langenud üle 40% ja sinna tardunud.

Tulude (mis varemaltki vaevalt ulatasid jooksvate hädavajalikkude ülesannete rahuldavalt täitmiseks) viimasel ajal see sugune suur langus sundis valdu ja ajutisi maavalitsusi neidsamu endiseidki hädavajalikke kulusid kõigil aladel veelgi vähendama ja kokku tõmbama: kärpima hariduse, tervishoiu ja hoolekande kulusid, alandama hoolekandelise abi määrasid, ametnikkude ja teenijate tasusid jne. Näiteks, vallasekretäride palgad on surutud alla osalt kuni 60 kroonini kuus, vallavalitsuse liikmete palgad mõne kroonini kuus, mis ei väeri kohuste täitmise tasu nimetustki. Vallavanemad ja nende abid on osalt muutunud „auametnikkudeks“, kes peaaegu tasuta teenivad oma valda, virgutatud idealistlikkudest püüetest kullutavad oma tahet, aega ja jõudu valla heaolu korraldamiseks. Kuid kõigist pingutustest hoolimata ei jõuta siiski enam tarvilikult toime tulla järjest suurenevate ülesannetega ja kohustustega. Valdade ja ajutiste maavalitsuste asutiste hooned, sisseseaded ja teotsemise abinõud vananevad, kõdunevad ja lagunevad; nende parandamiseks ega uuendamiseks ei suudeta hankida vajalikke summasid, kõnelemata uute hoonete ehitamisest, milleks ei ole lootustki ilma laenudeta. Kuid laenude saamine on raske ja protsentide tasumine käib üle jõu. Valdade ja ajutiste maavalitsuste eelarvete koostamisel otsade kokkuajamine — tulude ja kulude tasakaalustamine — tekitab tegelastele peavalu, läheb iga aastaga raskemaks. Ei leita enam katet isegi hädavajalikumatele jooksvatele kuludele.

Eriti raske on ajutiste maavalitsuste seisukord, kelle ülalpidamisel ja korraldamisel on palju üldtarvilikke ühiskondlisi asutisi, nagu: gümnaasiumid, keskkoolid, täienduskoolid, majapidamiskoolid, laste- ja vanadekodud, varjupaigad, haiglad, jaoskonnaarstide majad jne., millede parandamisi ja kohendamisi on aasta-aastalt

edasi lükatud tulude paranemise lootuses parema tuleviku ootel. See parem tulevik tulude paranemisega aga ei tule, ei saabu. Kuid asutiste hoonete parandamise ja sisseseadete ning teotsemise abinõude uuendamise edasilükkamine ei või kesta lõpmatuseni: hooned vananevad ja varisevad viimaks kokku, sisseseaded ja teotsemise abinõud kuluvad ja muutuvad tarvitamiskõlbmatuks, mis võib kaasutada asutiste tegevuse seismajäämise...

Riigi majapidamises, rahvamajanduses ja muudes rahvaelu avaldustes igalpool märgatakse ja konstateeritakse edu, olukorra paranemist, lähedamaks muutumist. Omavalitsuste seisukord aga halveneb, läheb raskemaks. Nende tegevus toimub ammu piiritletud ja kitsaksjäänud raamistikus, mis ülesannete kasvades ja tegevuse laienesed järjest rohkem pigistab, osutub takistavamaks, rõhuvamaks ja rusuvamaks. Selle kitsaksjäänud raamistiku avardamine, suurenenud ja mitmekesisunud vajadustele kohaldamine aga viibib, on ikka lükatud edasi aastast aastasse...

Omavalitsuste hädaseisukord, millesse nad vajalikkude reformide ja ümberkorralduste viibimisega on ummistunud, häirib kõiki neid, kes omavalitsustes tegelevad, tegevust juhivad, selle järele valvavad ja selle eest vastutust kannavad. See hädaseisukord vajab kiiresti parandamist.

Majandusministeeriumil on kavatsus anda valdadele ühekordseks toetuseks ajutiste maavalitsuste ühe aasta osa kinnisvarademaksust ja ajutistele maavalitsustele asendada see toetusega riigikassast. Valdade toetamine on tarvilik ja tervitatav, kuid toetamise kavatses viis ei ole otstarbekohane. Toetamine võiks toimuda vahetult riigi enese arvel, aga mitte kinnisvarademaksust ajutiste maavalitsuste osa kasutamise, mis on viimaste ainsaks kindlamaks ja suuremaks tuluks. Senikaua kuni ajutised maavalitsused täidavad seniseid ülesandeid, jäetagu neile vähemalt ka senisedki kindlamad tulud ja ärgu tehtagu neid sõltuvaks ainuüksi toetustest, millede ulatus on ette teadmata ja kõikum. Kavatsitava ühekordse toetusega suur hulk valdasid ei suudaks oma puudusi kuigipalju parandada ja see toetus ei jaguneks ka õiglaselt valdade vahel. Kinnisvarademaksu suurus oleneb maapinna headusest. Parema maapinnaga vallad, kes kinnisvarademaksu rohkem saavad ja seega juba niikuinii on pisut paremas seisukorras, saaksid ka toetust rohkem kui kehvema pinnaga vallad, kellele toetus va-

jalikum. Seepärast oleks otstarbekohasem kavatsetava ühekordse toetuse kogusum-
maga asutada valdade laenufond, seda
aegajalt täiendada ja sellest fondist anda
valdadele nende asutiste hoonete ehitami-
seks, ümberehitamiseks ja põhjalikumalt
parandamiseks pikaajalisi laenusid võima-
likult ilma protsendita või odava protsen-
diga, mitte üle kahe protsendi võtmisega.
Laenude investeerimine asutiste hoone-
tesse kahest kõrgema protsendiga käib
omavalitsustele üle jõu.

Samuti tuleks võimaldada teistele oma-
valitsustele oma asutiste hoonete paranda-
miseks ja ümberehitamiseks ning uute va-
jalikkude hoonete püstitamiseks kui ka
sisseseadete ja teotsemise abinõude uu-
endamiseks laenude saamine ilma protsen-
dita või odava protsendiga kas rahvama-
janduse elustamise fondist, või kui sealt ei
jätaku, pankadelt nende kõrgema protsendi
vahe tasumisega rahvamajanduse elusta-
mise fondist või muudest riiklikkudest res-
surssidest.

Omavalitsuste jooksvate ülesannete
rahuldavamalt täitmise võimaldamiseks
tuleks kohe algavaks majanduseaastaks
kiires korras suurendada nende tulusid.
Praeguste maksuseaduste piirides, mõnede
väikeste muudatustega, oleks omavalit-
suste tulude suurendamiseks järgmised
kergesti ja kiiresti teostatavad võimalu-
sed.

Esiteks võiks ja tuleks suurendada
omavalitsuste osa riigi nendest maksudest,
milledest omavalitsused seni osa saavad.
Suurendamine on põhjendatud ja õigusta-
tud sellega, et riigiasutistelt on hulk üles-
andeid ja nendega seotud kohustusi ja ku-
lusid veeretatud omavalitsustele, nagu ees-
pool loetletud, ja et riigi tulude langus ei
olnud ka nii suur kui omavalitsustel ning
riigi tulud on nüüd jälle tõusmas. Sääras-
teks maksudeks millest riik ja omavalit-
sused mõlemad osa saavad, on tulumaks,
põhiärimaks, äripuhtakasumaks ja kinnis-
varademaks linnades.

Tulumaksust omavalitsused saavad ühe
kolmandiku. Sellest ühest kolmandikust
antakse linnadele 40%, ajutistele maava-
litsustele 40%, valdadele ja alevitele 20%.
Tulumaksust võiks anda omavalitsustele
senise ühe kolmandiku asemel kaks kol-
mandikku, millega kõigi omavalitsuste tu-
lud sellest maksust tõuseksid kahekord-
seks.

Põhiärimaksu lisana võetakse ja saa-
vad selle määrast 50%: linnade piirides —
linnad, alevite piirides — alevid ja väljas-

pool linnade ja alevite piire — ajutised
maavalitsused. Kuna põhiärimaks on
kohaliku iseloomuga, kogutakse ja tasu-
takse kohtadel, siis see maks võiks täie-
likult anda omavalitsustele, samuti nagu
anti maal asuvatelt kinnisvaradelt võetav
kinnisvarademaks.

Äripuhtakasumaksu lisana võetakse ja
saavad linnad ja alevid nende piirides asu-
vatelt ettevõtetelt üks kaheksandik selle
maksu määrast. Sarnaselt ja üheväärselt
linnadega ja alevitega tuleks samasugune
äripuhtakasumaksu lisa võtta ka ajutiste
maavalitsuste heaks nende piirides asu-
vatelt ettevõtetelt.

Linnade administratiiv-piirides asuva-
telt kinnisvaradelt võetakse riigi heaks
maksu 15% suuruses linnale võetavast
maksust. See maks võiks jätta linnadele,
samuti nagu maal asuvatelt kinnisvaradelt
võetava maksu riigi osa jäeti valdadele.

Teiseks tuleks linnadele lubada, nagu
nad paluvad, võtta kogukonnamaksu kuni
15 krooni isikult samadel alustel kui val-
dades ja alevites võetakse isikumaksu.

Kolmandaks võiks kõrgendada oma-
valitsuste seniste maksude ülemmäärasid
või need sootuks kaotada. Omavalitsus-
te liialdamist maksustamisega ei tarvitseks
karta, sest maksude määravad ja nor-
meerivad on maksnikkude esindajad, kes
vaevalt tahavad teha liiga neile, keda nad
esindavad. Ja liialdamist, kui seda juh-
tub, saab pidurdada eelarvete kinnitami-
sel.

Omavalitsuste tulud eelsoovitatud üm-
berkorraldamistega ja suurendamisega
tõuseksid kaudsete arvatluste järgi järg-
miselt.

L i n n a d e l :

Tulumaksust omavalitsuste osa suurendamisega	Kr. 415.000
Kinnisvarademaksu riigi osa linnadele jätmisega	„ 331.437
Põhiärimaksu (äritunnis- tustemaksu) linnade pii- rides linnadele andmisega	„ 441.100
Kogukonnamaksu võtmise lubamisega kuni 15 krooni isikult	„ 1.100.000

Kokku Kr. 2.287.537,

mis tõstaks linnade korralisi tulusid
28,29%.

Alevitel:	
Tulumaksust omavalitsuste osa suurendamisega . . .	Kr. 7.290
Põhiärimaksu (äritunnis- tustemaksu) alevite pii- rises alevitele andmisega „	22.154
Isikumaksu ülemäärä tõstmisega 9 kroonilt 15 kroonile (samale kõrgusele kui kavatsetakse võtta ko- gukonnamaksu linnades) ja senises vahekorras maksustamisega	„ 21.680

Kokku Kr. 51.124,
mis tõstaks alevite korrallisi tulusid
21,01%.

Valdadel:	
Tulumaksust omavalitsuste osa suurendamisega . . .	Kr. 166.509
Kinnisvarademaksu määrä tõusuga 15 sendilt 19 sen- dile puhtakasurublalt . . .	„ 164.305
Isikumaksu alammäärä tõstmisega 9 kroonilt 15 kroonile (samale kõrgusele kui alevites ja linnades) ja senises vahekorras maksustamisega	„ 1.192.716

Kokku Kr. 1.523.530,
mis tõstaks valdade korrallisi tulusid
40,32%.

Ajutistel maavalitsustel:	
Tulumaksust omavalitsuste osa suurendamisega . . .	Kr. 411.000
Kinnisvaardemaksu määrä tõusuga 15 sendilt 19 sen- dile puhtakasurublalt . . .	„ 164.305
Põhiärimaksu maakondade piirides ajutistele maava- litsustele andmisega . . .	„ 132.000
Äripuhtakasumaksu lisa- maksu võtmise lubamisega sarnaselt linnadega ja ale- vitega	„ 49.364
Kokku Kr. 756.669,	

mis tõstaks ajutiste maavalitsuste korra-
lisi tulusid ilma teedekapitalita 41,76%,
teedekapitaliga aga jäävad alla endist!

Arvutatud suurenemistega omavalit-
suste korrallised tulud tõusevad üle endise
taseme linnadel 8,74% ja ajutistel maava-
litsustel ilma teedekapitalita 1,52%, koos
teedekapitaliga aga jäävad alla endist
tasemet 21,93%; alla endist tasemet jää-
vad veel alevite tulud 5,76% ja valdade tu-
lud 0,36%. Tulude vähemtõusu vahe tu-
leks tasandada kas mõne maksu kõrgen-
damisega viõ riigi toetuste vastavalt suu-
rendamisega.

Esildatud taotluste teostamine oleks
hüdaabiks, mis esialgu osaliselt kergen-
daks omavalitsuste senist rasket majan-
duslikku seisukorda, kuid ei paranda seda
veel püsivamalt eduvõimeliseks, ei päästa
omavalitsusi senisest sõltumusest ega
võimalda neile iseseisvat kavakindlat ma-
jandamist. Omavalitsuste majandamise
iseseisvustamiseks ja kestvaks kindlusta-
miseks on vaja ümber korraldada nende
kogu maksusüsteem. Kõigi omavalitsuste
maksuseadused on vananenud ja vajavad
uendamist, kohandamist kaasaja vaja-
dustele ja nõuetele. Valla- ja maaomavalit-
suste maksuseadus koostatigi ajutiseks,
ülemineku ajaks, kannab ajutise nime-
tustki, kuid sellest hoolimata kehtib edasi,
on muutunud kestvaks, edu ja arendamist
pidurdavaks. . .

Omavalitsuste tegelaste uueaasta kok-
kutulekul 17. jaanuaril 1935 Majandusmi-
nister omas kõnes kinnitas, et omavalit-
sustele tuleb anda sellised iseseisvad tu-
luallikad, mis vastaksid neil lasuvatele
ülesannetele ja sellekohaselt tuleb korral-
dada ümber maksuseadused. Omavalitsu-
sed ootavad ja loodavad, et see lubadus
lunastatakse ja peatselt teostatakse.

Omavalitsuste ametnikkude töötasude ümber- korraldamisest.

V. Velner.

Omavalitsuste teenijate töötasude
korraldamise alal puudub üldine ühtlane
seadus, milline normeeriks üleriiklikult
omavalitsuste teenijate töötingimused ja

tasud, nagu seda võime näha riigiteenijate
suhtes, kelle töötingimused ja tasud on
korraldatud vastavate seadustega. Oma-
valitsuste teenijad teenivad praegu era-

õigusliku vahekorra — lepingu alusel, mille ulatuses sünnib ka nende ametisse võtmine ja vabastamine. Vastavad seadused korraldavad ainult mõningaid piisiasju omavalitsuste ametnike tööta-
sude alal.

Mõnelt poolt on tungivalt nõutud omavalitsuste teenijate seisukorra sarnastamist riigiteenijate omaga ja teenistusvahekorra viimist avalikõiguslikule alusele. Eriti on selleks vastavaid samme astunud Omavalitsusteenijate Liidu poolt, kes korduvalt on pöördunud märgukirjadega vastavate isikute ja asutuste poole.

Teiselt poolt ei ole peetud soovitavaks aga omavalitsuste teenijate kohta üldist seadust maksuma panna, vaid tahetakse jääda enam-vähem senise olukorra juure. Senini ei ole aga selles osas vastavates asutustes midagi konkreetsemat ära tehtud ja kas seda niipea sünnib, on teadmata.

Omavalitsuste teenijate palkades ja nende määrades valitseb teatud mõttes ebahühtlus ja laialipillatus. Palgaolud ja vastavad lisatasud on korraldatud nii nagu seda üks või teine omavalitsus oma parema tahtmise ja arusaamise järgi on heaks arvanud teha.

Võrreldes riigiteenijate palkade määradega, peab tähendama, et üksikutes omavalitsustes on palgad madalamad, teistes jällegi kõrgemad, kui vastavate riigiteenijate omad. Nii võib öelda, et ajamaavalitsustes ja suuremates linnades ametnike palgad on keskmiselt kõrgemad kui riigiteenijatel vastavatel kohtadel. Väiksemates linnades ja alevites on palgad aga keskmiselt riigiteenijate omadest madalamad.

Praegu on omavalitsustes maksvel üldiselt veel majanduskriisi aegadel kärbitud palganormid. Kui omal ajal riigiteenijate palku kärbiti, siis kärpised suurem osa omavalitsusi ka oma ametnike palganorme vastava protsendi võrra, ühel alusel riigiteenijatega. Riigiteenijate palgasid reguleeriti möödunud aastal uuesti, neid ümardades ja osaliselt ka tõstes. Omavalitsuste teenijate omad on senini jäänud aga sellele tasemele, kuhu nad omal ajal viidi.

Viimased aastad on omavalitsustele ja omavalitsuste teenijatele peale pannud hulga uusi kohustusi ja ülesandeid. Peaegu iga uus ilmuv seadus või määrus puudutab otseselt või kaudselt omavalitsusi ja nende ametnikke.

Viimase kahe aasta riiklik ülesehitav töö on sündinud lähemas seoses omavalitsustega. Omavalitsuste osatähtsus üldrahvuslike ja üldriiklike aktioonide ja ürituste läbiviimisel on paisunud üha suuremaks. Riigivõimu ja omavalitsuste koostöö on järjest tihenunud ja õieti ei saagi riigivõim — keskasutus ilma omavalitsusteta oma ülesehitavat tööd teostada. Omavalitsused asetsevad üle riigi laialipillatult ja haaravad enese alla kogu meie riigi pindala ja elanikkonna. Omavalitsused on lähedades seoses kohapealse elanikkonnaga, omavalitsuste tegelased on sellesama kohapealse rahva — elanikkonna enda esindajad ja sellepärast on arusaadav, et omavalitsuste kaudu on ainult võimalik saada ligemale rahvale, igale külale, talule ja kodanikule.

Viimaste aastate suured üldriiklikud ja rahvuslikud aktsioonid, nagu nimede eestistamine, rahvuslipu levitamine, raamatuaasta korraldamine jne., kõik need on sündinud omavalitsuste kaudu ja kaasabil.

Nimede eestistamise aktsioon, mis on praegu võtnud juba massilise ilme ja omab üldrahvusliku tähtsuse, lasub aga peamiselt omavalitsuste perekonnaseisuametnikkude õlgadel. Siin on suure töö ära teinud valla perekonnaseisuametnikud-vallasekretärid ja samuti ka linna perekonnaseisuametnikud. Samuti on raamatuaasta korraldamine ning sellega seoses olevad algatused, nagu raamatute rändnäituste korraldamine jne. sündinud omavalitsuste kaudu ja kaasabil.

Samasugune lugu on ka rahvuslipu levitamise aktsiooniga. Kõik need üritused on seotud aga teatud rahaliste kuludega ja samuti ka ajakuluga. Need kõik nõuavad omavalitsuste ametnikkudelt üha suurenevat tööd ja energia kulu.

Tuletame ka meele siinkohal veel viimast suurt üldriiklikku aktsiooni — rahvahääletust Rahvuskogu kokkukutsumiseks. Meie nägime, millise innuga ja energiaga omavalitsused siin asjale kaasa löid ja võib täie õigusega öelda, et ilma omavalitsuste ja nende tegelaste kaasabitä ei oleks kaugeltki saavutatud neid tulemusi, mis andis rahvahääletus.

Kõik need uued ja suurenevad ülesanded nõuavad aga igalt omavalitsuse tegelaselt suuremat tööjõudu ja ajakulu. Kui omal ajal vallavanema ametit võis pidada ainult auametiks, kus vallavanem ainult nädalas kord vallamajas käis, allkirju andmas ja makse vastu võtmas, siis prae-

gu ei ole mõeldavgi, et ühe vallavanema töö võiks piirduda ainult sellega. Samuti ei saa vallasekretär istuda ainult kantseleis oma maksu- ja protokolliraamatute taga, vaid ta peab täie innuga kaasa lööma kogu valla elule ja tegevusele. Omavalitsuste tegelased, eriti aga vallaomavalitsuste tegelased peavad olema ühtlasi seltskonnategelased, rahva juhid ja eestvedajad kohtadel.

Suureneva vastutuse ja suureneva töö puhul ei ole aga omavalitsuste teenijate töötasu kaugeltki vastavalt suurenenud. Võib öelda, et töötasud on jäänud õieti samale tasemele, kuhu nad suruti kriisi ajal, enne omavalitsuste esinduskogude valimise aega 1934. Kuna maksva Vallavolikogude valimise ja vallavolikogu ning vallavalitsuste korraldamise seaduse § 80 alusel valla valitud ametnikkude, s. o. vallavalitsuse liikmete palgamääramine sünnib enne valimisi, siis ei ole võimalik olnud palgamäärasid praeguste volituste kestvuse ajal tõsta, kuigi selleks paljudel juhtudel on tekkinud eluline vajadus. Kuigi mitmete vallavolikogude poolt on tehtud vastavad otsused, et tõsta vallavalitsuse liikmete palku volituste kestvuse ajal, põhjendades seda sellega, et on tõusnud elukallidus ühelt poolt ja on suurenenud tööhulk teiselt poolt, ei ole aj. maavalitsused neid otsuseid vormilistel põhjustel täitmisele lasta võinud, vaid on olnud sunnitud need seisma panema. Kuna aga praegune olukord näitab, et see ei ole õiglane, siis kerkib paratamatult ülesse nimetatud paragrahvi muutmise küsimus, kuna ta ei ole elule vastav. Kui siin aga üksikute omavalitsuste volikogude poolt hakatakse spekuleerima ja sihilikult palku tõstma volituste kestvuse ajal, siis võib seda järelevalveasutus igal ajal pidurdada.

Teiseks ei ole senini valla valitavate ametnikkude palkade alammäärad normeeritud, kuigi seda võimaldab Vallaametnikkude palga ja tööolude korraldamise ajutise seaduse muutmise seadus (RT 92 — 1932). Senini ei olnud selleks ka tegelikku vajadust. Nüüd on aga paratamatult tekkinud olukord, kus küsimus peab ühel või teisel kujul leidma lahenduse.

Juba 1935. a. suvel Pärnumaa vallavanemad arutasid küsimust ja leidsid, et valla valitavate ametnikkude palkade alammäärade reguleerimine on hädavajaline. Nüüd on Järva aj. maavalitsus astunud juba konkreetse sammu ning on ot-

sustanud vallavalitsuste liikmete palkade alammäärad kindlaks määrata. Põhimõtetelist seisukohta Siseministeriumis pole veel võetud, kuid peab arvama, et ka seal ei saaks selle vastu olla.

Kuna kohapealsed olud on maakondades erinevad, siis ei saaks pooldada palkade alammäärade kindlaksmääramist üleriiklikult, vaid see peaks sündima igas maakonnas eraldi, vastavalt kohapealsetele tingimustele ja oludele analoogiliselt vallasekretäride palkade korraldamisele.

Vallasekretäride palkade alammäärad on küll omal ajal vastavate maavolikogude otsustega kindlaks määratud, kuid need määrad on osalt juba vananenud ja mõnel pool hoopis madalaks jäänud. Sellepärast ongi mõned maavalitsused juba ette võtnud sekretäride palkade alammäärade tõstmise.

Ka aj. maavalitsuste ametnikkude ja liikmete palgad on vägagi erinevad ja mitmesugused. Sellejuures ei ole eriti maavalitsuste liikmete palkade määrad mitte ühtlased ja õiglased, nagu nad peaks olema vastavalt töö hulgale ja tingimustele. Sellepärast ongi Siseminister avaldanud korduvalt soovi palkade õiglasemaks ümberkorraldamiseks ning on loota, et sealt poolt ka vastavaid samme astutakse. Siinkohal tuleb ära märkida asiolu, et eriti ajut. maavalitsuste juhtide — mavalitsuste esimeeste tööhulk ja vastutus on viimastel aastatel tunduvalt tõusnud. Sellejuures on aga aj. maavalitsuste esimeeste palgad tunduvalt madalamad, kui suuremate linna- ja elanike arv hoopis väiksem on, kui vastavas maakonnas.

Siinkohal tuleb veel ära märkida omavalitsuste teenijate lisatasude küsimust, nagu perekonnaabiraha, arstiabi ja teenistusvanuse tasu.

Perekonnaabiraha ja teenistusvanuse tasu suhtes on praegu riigiteenijatega ühtlustatud ainult ajutiste maavalitsuste ametnikud. Valdade ametnikkudele aga teenistusvanuse tasu ja perekonnaabiraha üldse ei makseta, välja arvatud paar üksikut valda. Samuti ei maksa ka enamik linna- ja aleviomavalitsusi perekonnaabiraha ja teenistusvanusetasu oma ametnikkudele. Selliste lisatasude maksmine oma ametnikkudele osutub ka üksikutele omavalitsustele, eriti aga vallaomavalitsustele, ülejökäivaks, mispärast ei ole seda suudetudki senini teostada. Maaomavalitsuste Liidu nõukogu koosolekul 1935. a. suvel tunnistati perekonnaabiraha maksmine omavalitsusametnikkudele vajaliseks, ning

asuti seisukohale, et selleks tuleb luua üleriiklik fond — kõikide omavalitsuste ametnikkude jaoks. Kuidas seda küsimust paremini lahendada, selle üle võib veel vaielda, kuid on selge, et siin tuleb leida tee küsimuse jaatavaks lahendamiseks.

Omavalitsuste volikogudele ja järevalveasutustele peaks selge olema praegune omavalitsuste teenijate tööhulk ja vastutus. Sellepärast ei tohiks teha ühelt ega teiselt poolt takistusi omavalitsuste ametnikkude töö vastavaks hindamiseks, kui see konkreetsetel esile kerkib. Eriti tuleb seda öelda valla valitavate ametnikkude ja mõnedes maakondades ka valla sekretäride kohta.

Käesoleval ajal võib maksvate seaduste

alusel ühte kui teist ära teha, kuid peab ütlemä, et see kõik on siiski ainult ajutine ja hädavajaline.

Omavalitsuste teenijate olukord peaks lahenduse leidma omavalitsuste teenijate eriseadusega analoogiliselt riigiteenistuse seadusele. Kuna aga kogu meie omavalitsuste korraldus on praegu niioelda üleminekuajajärgus, ning reformi ootel, siis ei ole teada, kas seda küsimust ka enne tahtakse lahendada. Sellepärast tuleb soovida ja loota, et omavalitsuste üldine ümberkorraldamine jõuab peatselt lõppajajärku, kus siis vastavate seadustega leiaks lahendamise kõik vajalised küsimused, teiste hulgas ka omavalitsuste teenijate töötin-gimuste ja töötasu küsimused.

Veel valdade ümberkorraldamisest.

Valdade ümberkorraldamise küsimus on jõudnud tulipunktile. Selle küsimuse kohta on juba palju võetud sõna ja vaieldud, kuid nüüd näib, et kord ometi on jõutud mõningate seisukohtadeni ja need seisukohad enam-vähem väljakujunenud. See küsimus iseenesest on üks tähtsamatest, kaugeleulatavamatest ja kahtlemata ka õrnematest. Peab pidama silmas, et kogu meie maaelu on juba pikema aja jooksul kujunenud välja sarnasena, nagu ta meil esineb ja evib teatava kindla omapära, mille järsk ja ebakohane muutmine võib mõjuda otse halvavalt meie maaelule ning selle kultuuriavaldused paisata segamini, et siis alustada jälle otsast peale.

Siin peab talitama äärmiselt õiglaselt ja otstarbekohaselt ning sel alal seisab meie valitsusel ees tõesti raske ülesanne, et rahuldada kõikide põhjendatud ja elulisi soove ning jätta kõrvale kõik kolga-huvid.

On kindel, et ükski vald ei taha kaotada oma senist kauaaegset iseseisvust. Ol-lakse pikema aja jooksul harjutud oma väljakujunenud vallakeskusega, eluavaldu-sed ja kogu valla kultuuriline tegutsemine on kujunenud välja sellekohaselt ja siin pole midagi imestada, kui püütakse kaits-ta kõige abinõudega enda omapära.

Kuna teisest küljest on aga leitud, et valitsemiskulud väiksemates valdades on suhteliselt suuremad, kui suuremates ja tihtipeale väiksemad vallad ei jõua küllalt edukalt täita seadusega nende peale pandud ülesandeid, siis sellepärast tuleks väiksemad vallad liita suurematega või need kuidagi otstarbekohasemalt ümber-

korraldada. Ka tuleks ümberkorraldada valdade piirid, mis praegu mõnel pool on vägagi ebaloosulikulud ja kaotada n. n. lapp-vallad.

Ümberkorraldamise, kui niisuguse, vastu vist küll kellelgi ei ole tuua ette midagi, mis vääriks veel pikemat arutamist ja sõelumist, vaid igale on selge selle otstarve ja siht. Kogu asja edukuse pandiks on aga selle õiglane, otstarbekohane ja hea lahendus, kus lahenduse head küljed oleks arusaadavad ka kõigile asjaomas-tele kodanikkudele, ega tekitaks peatumusi. Kuid siin, kui iga suurema ürituse juures, on siiski võimalikulud mõningad eksimused, mida pärastpoole vast tuleks hakata parandama ja heaks tegema. On selge, et uus korraldus ei tohi anda põhjust vallamaja, kui tõeliku vallakeskuse süda-me ja närvikava eemaldamiseks valla kodanikkudest, selle kaugemale viimiseks, mis iseenesest oleks kardetav samm. Tuleb võtta arvesse, et vallamaja kaugene-mine tingimata enesega toob kaasa koda-nike võõrdumise oma valla asjadest, huvi-dest ja tegevusest. Võib juhtuda, et ühe ja sama valla kodanikulud jäävad üksteisele võõraks või isegi vaenulikuks, mis oma-korda ei jäta avaldamata mõju kogu valla tegevusele.

Ei saa jätta märkimata ja allakriipsu-tamata, et ka väiksematel valdadel on omad head küljed ja omadused, kui nad muidu on täiesti elujõulised. Nimelt on näidanud meie tegelik elu, et tihtigi suu-remaulatuslikulud seltskondlikulud ja rahvus-likulud üritused just neis väiksemates val-dades annavad paremaid tagajärgi, kui

suuremad, kus kõiki oma valla kodanikke muidugi ei tunti, ega saa siis ka sellistel üritustel olla mingit nimetamisväärtset edu juba puhttehnilistel põhjustel. On ju vähemas vallas omavalitsuste tegelastele tuntud iga kodanik, tema olukord ja kõik muu, millel vähegi tähtsust. Samuti on vallamaja lähedane ja kättesaadav kõigile valla kodanikkudele. Ei saa öelda, et kodanikkudel praegusel ajal vallamajades oleks vähe igasugust asjaajamist. Kui võtta kokku kõik käigud vallamajja, mis kodanikkudel ühe aasta jooksul tarvis sooritada, mis pealtvaadates vast paistaks küll tühistena, aga milledeta ikkagi kuidagi läbi ei saa, need käigud arvestada rahalisel väärtusel kulutatud aja ja muu mõttes, siis kindlasti saaksime kaunis aukartustäratavad arvud, mis praegu küll kusagil avalikus eelarves ei esine ja mis oma raskusega hõlpsasti võivad kaaluda üle nii mõnedki eelarvelised valitsemisekulud. Sellele asjaolule tuleb pöörata tähelepanu senisest rohkemal määral ja võtta see tõsiselt kaalumisele. Vallamaja kaugenemisel ähvardab suureneda maaelanikke koormatis ja see võib tekitada õigustatud nurinat ja pahameelt ning sel puhul ei ole saadud kätte midagi paremat, vaid on tegemist tagasiminekinguga. On olnud juhuseid kuulda maainimeste arvamist selle asjaolu kohta ja siis on tulnud kuuldavale häält, et vallamaja kaugenemisest ei tohiks olla juttugi eelnimetatud põhjustel, vaid igauks oleks nõus parema meelega maksma isegi senisest kõrgemaid vallamakse, kui aga vallamaja jääks oma senisele kohale ega tekiks selle kaugenemisega asjatuid käike ja majanduslikke kulusid ning tüli kohalikkudele kodanikkudele.

Väiksemate valdade suhtes üldse tuleks teha kindel vahe, milline neist kindlasti suudab küllalt edukalt täita seadusega peale pandud ülesandeid ja millised seda mitte ei suuda. Pole ju põhjuseid kaotada vald ainult sellepärast, et ta rahvaarvult või pindalalt on vähem kui mõni teine naaber, mis küll on suurem, aga oma olemuselt igas asjas otse kiratseb. On aga väike vald oma olemuselt seinini osutunud igati elujõuliseks majanduslikult ja kultuuriliselt ja pole olnud märgata, et mõni ühiskondline ülesanne tema poolt on leidnud ebakohast või koguni nõrka lahendust, siis pole ka põhjust teda likvideerida ega häirida tema kodanikkude rahu. Vastuvaidlemata kindel on tõsiasi, et valla elujõud ei olene mitte ainult selle rahva

arvust, pindalast või mõnest muust materiaalisest tegurist, vaid valla tõsiseks heoluks on tähtsad eeskätt kodanikkude jõukus ja suhtumine valla ettevõtetesse kui omaalgatusesse ja peale selle ka kahtlemata kohapealsete tegelaste isiklik tublidus ja kohasus. Pahatihti võime oma silmaga näha, et väiksemas vallas, kus nimetatud eeldused ei puudu, on kõik asjad paremas seisukorras ja kogu kultuuriline külg paremini välja arenenud, kui suuremas, kus isikute tublidus jätab mõndagi soovida, rahvas kehvem ja vahemaa tõttu vallaasjadele nii hõlpsasti juurde ei pääse, kus vald oma laiade piiride juures ikkagi ei moodusta tihedamat tervikut ja ühtlast perekonda. Ainuüksi valla suurusest endale eeskujusid otsida on asjata ja ekslik, seda enam aga tuleb panna tähele kõiki muid asjaolusid ja tegureid. Vallaomavalitsused meie praegusel kujul on juba pikema aja jooksul kujunenud välja asutusteks, mis etendavad väga olulist ja tähtsat osa kogu riigi elus. Nad on osutunud väga heaks kooliks meie maarahva poliitilise tegutsemise õpetamisel ja õppimisel, on ergutanud kodanikke võtma osa riigi poliitilisest elust, mida ei saa alahinnata, vaid peab tunnustama. Valdade massilisel kaotamisel ja liitmisel suurematega on näha ette, et huvi poliitilise elu vastu meie maarahval kahtlemata väheneb, sest vallamajadesse pääsemine kaugema vahemaa tõttu on hoopis raskem ja tülikam, ega paku see enam seda hõlbustust, mis praegu. Viimane asjaolu juba iseenesest on kardetav meie riiklisele olemasolule ja seda tuleb vältida, hoidudes suurematest murrangutest ja võimalikkudest vigadest ümberkorralduse alal.

Kogu valdade ümberkorraldamise küsimus on ka rutulise iseloomuga. Teadmatuse oma tulevase kuuluvuse suhtes on juba nüüd tekitanud paljude kodanikkude keskel närveerimist ja halvanud tõsist töötahet. On seismas kaugema tuleviku kavatsused oma asutuste korraldamise alal ega juleta enam midagi suuremat ja kaugemale ulatavat ettevõtta, vaid oodatakse asja lõplikku lahendust. See on ka täitsa arusaadav ja sellepärast on tarvilik kogu selle küsimuse kiire lahendus, sest pikem viivitamine võiks tuua enesega kaasa ebasoovitava seisukoha kogu meie maa-elu korralduses.

Asja edukat ja õiglast lahendust meie valitsuselt ootab maarahvas.

Peroonus.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja omavalitsuste tegevusest.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu juhatause koosolek 28. veebruaril 1936. a. Tallinnas, Liidu büroos.

Koos 6 juhatause liiget.

§ 1.

Liidu 1935. a. tegevuse ja rahaline aruanne.

Liidu büroo poolt koostatud 1935. a. tegevuse ja rahaline aruanne, mis näitab tulusid Kr. 10.315.52, kulusid Kr. 8.423.52, ülejääki Kr. 1892 ja aktiivaid ja passivaid tasakaalus Kr. 27.912.74, tunnustatakse vastuvõetavaks ja otsustatakse esitada Liidu revisjonikomisjonile kontrollimiseks ja nõukogule kinnitamiseks.

§ 2.

Liidu 1936. a. tegevuse kava ja eelarve.

Võetakse vastu Liidu 1936. a. tegevuse kava ja koostatakse 1936. a. eelarve tulude ja kulude tasakaalus Kr. 11.835 ning otsustatakse esitada need kinnitamiseks Liidu nõukogule.

§ 3.

Liidu nõukogu ja revisjonikomisjoni kokkukutsumine.

Otsustatakse kutsuda kokku: 1) Liidu revisjonikomisjon — Liidu büroosse s. a. 19. märtsil kell 10 hom. Liidu asjaajamise revideerimiseks, 2) Liidu nõukogu — Harju ajut. maavalitsuse ruumidesse s. a. 20. märtsil kell 11 hom. järgmise päevakorra arutamiseks:

1. Koosoleku juhataja ja protokollija valimine.
2. Liidu 1935. a. tegevuse ja rahaline aruanne.
3. Liidu 1936. a. tegevuse kava ja eelarve.
4. Revisjonikomisjoni liigete valimine.
5. Maksude sissenõudmine administratiivkorras. — Ref. peasekretär M. Hansen.
6. Valdade ümberkorraldamine. — Ref. Omavalitsuste inspektor V. Verner.
7. Koosolekul ülestõstetud küsimused.

§ 4.

Vallavalitsustes tarvitata-vate asjaajamise vormide ühtlustamise ja kirjastamise küsimus.

Vallavalitsustes tarvitata-vate asjaaja-

mise plankide vormid on kujunenud väga erinevateks seetõttu, et kindlate eeskujude puudusel üksikud vallavalitsused neid oma heaksarvamise järgi on koostanud ja lasknud trükkida. Isegi kindlaks määratud arvepidamise plankide vormidesse on ümbertrükkimisel tekkinud vigu ja kõrvalekal-dumisi eeskujudest, mis raskendab eelarvete ja aruannete kontrollimist, ülevaadete koostamist, tegevuse ühtlustamist ja võrdlemist. Seepärast palutakse Maaomavalitsuste Liitu võtta oma peale valla- ja maavalitsustes tarvitata-vate asjaajamise plankide ühtlustamine ja kirjastamine.

Leitakse, et plankide kirjastamisega Liit ei suuda võistelda trükikodadega, kes vahetult oma ettevõttel võivad neid valmistada ja müüa odavamalt kui Liidule teevad, kellel oma trükikoda ei ole. Ja valla- ja maavalitsustel on plankide saamine otseselt kohtadel, oma lähedusest ka hõlpsam ja kiirem kui kaugelt tellides. Neil kaalutlustel plankide kirjastamine Liidu poolt ei ole otstarbekohane ja sellest tuleb loobuda, kuid vormide ühtlustamine on vajalik ja see tehakse ülesandeks Liidu büroole.

§ 5.

Vallasekretäride ja nende abiliste palkade normeerimise küsimus.

Vallasekretärid kaebavad, et nende palgad ei vasta kohustustele, mis järjest kasvavad, olevat liig vähesed võrreldes teiste kohalikkude ametnikkudega, näit. ühes vallas 2446 elanikuga saavat teenistuse tatusid aastas: vallasekretär ühes kõigi lisadega, korteri, kütte ja valgustusega Kr. 1176, konstaabel — Kr. 1982,10, algkooli juhataja Kr. 1512. Seepärast vallasekretärid paluvad eestkostmist nende palkade parandamiseks.

Selle palve tõttu, võtnud arvesse, et riik oma ametnikkude palgad eelmisel aastal ümber korraldas, Liidu juhatus soovib ajutistele maavalitsustele kaaluda ka vallasekretäride ja nende abiliste palkade alammäärasid ja normeerida need uuesti, kui nad oludele ei vasta.

Riigikohtu otsuseid.

Kas vallavolikogude kodukorra § 9 p. 9 põhjal (RT 1929 — 99) on vallavolikogu õigustatud andma vallavalitsusele volitust üldkujul?

Vastus: eitav.

Vallavolikogude kodukorra § 9 p. 9 järgi kuulub valla asjus kohtutes kaebuste ja nõudmiste tõstmise otsustamine ja selleks volinikkude valimine volikogu võimkonda, kui see ei ole usaldatud vallavalitsusele. Vallavalitsus võib ka iseseisvalt valla asjus valla nimel kohtutes teotseda, kui see õigus on temale antud vastavates seadustes, kui aga valla nimel on õigustatud kohtus esinema üksnes vallavolikogu, siis võib vallavolikogu usaldada vallavalitsust selleks üksnes TKS §§ 1285 ja 1286 tingimustel, s. o. usaldada või volitada selleks vallavalitsust igas üksikus asjas, aga ei saa mitte üldkujul oma õigusi edasi anda vallavalitsusele.

(Rkh A toim. nr. 200 I — 1935.)

Kas kohus, arutades kaebusi administratiivasutiste otsuste peale, saab seejuures kohaldada neid seadusnorme, mis omandanud kehtivuse peale kaevatud otsuste tegemist?

Vastus: eitav, sest kaevatud administratiivasutiste otsuse seaduspärasus oleb sellest, kas ta on kokkukõlas otsuse tegemise ajal kehtinud seaduse normidega või mitte.

(RkhA toim. nr. 387 I — 1935.)

Kas lasteabiraha kuulub tagantjärele maksmisele?

Vastus: eitav.

Lasteabiraha kui toetus ei kuulu tagantjärele maksmisele, sest ei endine Perekonnaabiraha seadus (RT 1923 — 1/2 ja 1927 — 53) ega praegu kehtiv Riigiteenijate laste-abiraha seadus (RT 1935 — 31, art. 263) ei näe ette lasteabiraha tagantjärele maksmist, välja arvatud erand (RT 1927 — 53, art. 52, jagu II).

(RkhA toim. nr. 440 II — 1935.)

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus nr. 7. Perekonnanime muutmisest. Petsrimaalt tulnud kodanik on N. valda elama asunud. Siin ta esitas perekonnaseisuametnikule soovialduse muuta tema perekonnanimi, lisades avaldusele perekonnaseisutunnistuse endise elukoha perekonnaseisuametist.

Perekonnaseisuametnik muutis perekonnanime „Vassiljev“ kui võõrapärase. Sama kodaniku soovil korraldades tema perekonnakirju praeguse elukoha järele, selgub, et tal varemalt perekonnanimi üldse puudus. Kutsuti lihtsalt isa järele ja selle hüüdnimega nähtavasti on kodanik endises elukohas perekonnaregistrisse kantud.

Kas selle kodaniku perekonnanimi jääb maksmata või on perekonnanime muutmine tühine?

Vastus: Käesoleval juhul pole tegemist perekonnanime muutmisega, vaid perekonnanime määramisega, sest kodanikul tegelikult puudus perekonnanimi, mida oleks võinud muuta. Perekonnanime määramine perekonnanimeta kodanikele toimub Perekonnanimede korraldamise seaduse 3. ptk. (RT 91 — 1934) ettenähtud korras Siseministri poolt. Kuna perekonnanime määraks oli käesoleval juhul omavalitsuste perekonnaseisuametnik, s. o. selleks mittekompetentne isik, on otsus tühine. Terve toimetust tuleks saata Siseministeriumile.

Vastutav toimetaja: A. Loorits. Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.